

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти**

Кафедра початкової та дошкільної освіти

ЗАГАРТОВСЬКА НАТАЛІЯ АНДРІЇВНА

**САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ
МАТЕМАТИКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Магістерська робота

галуз знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 «Початкова освіта»

Науковий керівник:

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

доцент, кандидат педагогічних наук

Сірант Неля Петрівна

Львів-2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ В ШКОЛІ	8
1.1. Організації самостійної роботи учнів на уроках математики	8
1.2. Вплив самостійної роботи на якість знань і розвиток пізнавальних здібностей учнів	20
1.3. Рівні, види, форми та типи самостійної діяльності учнів на уроці математики	34
РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ НА УРОЦІ МАТЕМАТИКИ	44
2.1. Самостійна робота здобувачів початкової освіти як дидактична проблема	44
2.2. Застосування самостійної роботи учнів початкової освіти у математичній галузі знань	51
2.3. Самостійна робота учнів як вид критичного мислення на уроках математики	65
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ	98

ВСТУП

Сучасний етап розвитку освіти в нашій країні можна назвати перехідним. Перехід від традиційних форм освіти до пошуку нових, більш ефективних, потребує створення якісно нової моделі системи контролю, яка б дала змогу об'єктивно оцінювати знання, уміння та навички учнів, виключаючи суб'єктивізм.

Важливою умовою формування особистості школяра, його пізнавальної та інтелектуальної активності є система оцінювання і стимулювання навчальної діяльності.

Основне завдання контролю самостійної роботи — виявлення рівня правильності, обсягу, глибини і дієвості засвоєних учнями знань, отримання інформації про характер пізнавальної діяльності, про рівень самостійності й активності учнів у навчальному процесі, визначення ефективності методів, форм і способів їх навчання.

Провідним принципом гуманістичної моделі навчального ходу є розвиток особистості школяра. Ступінь розвитку учня вимірюється та оцінюється його здатність самостійно здобувати нові знання та використовувати їх у навчальній і практичній діяльності.

Актуальність теми в тому, що контроль має важливе освітнє і розвивальне значення. Виявлення, контроль, оцінка і облік знань учнів – важлива проблема теорії і практики навчання. Без перевірки або самоперевірки засвоєних знань, набутих умінь і навичок неможливе якісне здійснення цієї проблеми. Тому контроль знань учнів завжди був, є і буде важливою складовою частиною навчального процесу, хоч і ставлення до нього зазнавало певних змін. Суть контролю знань – знати, наскільки вдало відбувся процес засвоєння вивченого матеріалу. Вона визначається самою природою процесу навчання. Ефективність навчального процесу пізнання визначається якістю викладання та самостійної пізнавальної діяльністю учнів. Ці два поняття дуже

тісно пов'язані, але слід виділити самостійну роботу як провідну і активуючу форму навчання і як одну із форм контролю знань учнів.

Як навчити своїх учнів вчитися, мислити самостійно і вслухатися в слово, його музику, його таємні смисли?

Для організації засвоєння програмних вимог з математики є різні дидактичні довідники, тести, картки-завдання і т.д. Одним з них є дидактичний матеріал, в якому представлені різного виду самостійні роботи.

В умовах організації особистісно-орієнтованої форми навчання неефективно використовувати самостійні роботи, розраховані на якогось середнього учня. Виникає актуальність розробки посібників, організуючих закріплення контроль знань учнів в особистісно-орієнтованому навчанні.

Аналіз літератури засвідчив, що проблемою форм роботи та засобів навчання для самостійного опрацювання іншомовного матеріалу займалися, як вітчизняні так і зарубіжні вчені, такі як: Буряк В., Бухлова Н., Вакуленко Н., Дичківська І., Корнева Л., Ніколаєва С., Полат Е., Солдатенков М., Brown H., Coombe Ch.

Об'єкт дослідження: навчально-виховний процес у закладі загальної початкової освіти.

Предмет дослідження: вплив самостійної роботи на уроках математики на якість знань і розвиток пізнавальних здібностей учнів початкової освіти.

Мета дослідження: сформувати загальну картину ролі самостійної роботи на уроках математики в підвищенні інтересу до вивчення математики, розвитку мислення, пізнавальних здібностей учнів.

Завдання магістерської роботи:

1) вивчити психолого-педагогічну, навчальну та методичну літературу для ознайомлення з поняттям "самостійна робота", видами, типами та формами організації самостійних робіт;

2) проаналізувати системну самостійну роботу, яка реалізується тематичним контролем знань здобувачів початкової освіти.

3) розглянути особливості організації самостійної роботи учнів, що реалізують діагностичний контроль знань;

4) розкрити вплив самостійної роботи на якість знань і розвиток пізнавальних здібностей учнів.

Для вирішення поставлених завдань використано емпіричні **методи дослідження**: спостереження, бесіди, тестування, анкетування, методи самооцінки з метою вивчення результатів навчальної діяльності студентів.

Теоретичне значення та новизна: *узагальнено* теоретичні основи організації роботи в закладі початкової загальної освіти для здобувачів початкової школи до готовності самостійної роботи; *уточнено* вплив самостійної роботи на якість знань і розвиток пізнавальних здібностей учнів.

Практичне значення дослідження полягає у застосуванні самостійної роботи учнів початкової освіти у математичній галузі освітніх знань.

Апробація результатів дослідження: Основні положення та результати дослідження доповідалися на міжнародних, всеукраїнських та студентських науково-теоретичних конференціях, а саме:

1. Загартовська Н. Застосування самостійної роботи учнів початкової освіти у різних галузях знань. *VII-а Всеукраїнська студентська наукова конференція «Сучасні погляди та актуальні проблеми педагогічної освіти»*. Львів 24 березня 2022. Збірник студентських наукових праць «Освітній альманах» [вступ. слово, упоряд., заг. редак. Наталії Мачинської]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022.5. 63-69. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/Osvitniy-almanakh_-5.-2022.pdf

2. Загартовська Н. Забезпечення якості освіти: аспекти самостійної роботи у початковій школі. *«Друга (II) Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічна освіта у світлі реформ і викликів»*, 2022, С.91-95. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/Zbirnyk-materialiv-22.pdf>

3. Загартовська Н. Значення та призначення самостійної роботи у навчанні учнів. *IV-а Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи»* 5-6 травня 2022р., С.193-195. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/research/conferences>

4. Загартовська Н. & Сірант Н., Умови формування самостійності учнів у ході навчання. *II Міжнародна науково-теоретична конференція «Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives»* 06.05.2022. Вільнюс (LTU). С.119-120. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/view/06.05.2022/739> та публікувалися у фаховому журналі, а саме:

1. Загартовська Н. & Сірант Н., Організація самостійної роботи на уроках математики в закладі початкової освіти. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. № 37. 2022. С.152-159.*

Самостійна робота з математики – один з важливих методів навчання, сутність якого полягає в оволодінні новими знаннями, коли учень вивчає матеріал і осмислює наявні факти, приклади, закономірності й паралельно з цим набуває вміння працювати з книгою і не тільки.

Самостійна робота подає хороші результати, коли здобувачі, знаючи загальні положення, закономірності, робитимуть підсумок про властивості нестандартних завдань, пояснюючи процеси, вирішуючи доступні, але водночас складні завдання.

На уроках математики самостійна робота допомагає здобувачеві початкової освіти навчитися ставити перед собою певні цілі й знаходити напрями їх досягнення, а також підвищувати ступінь знань з освітньої галузі знань, вміння працювати над завданнями без допомоги педагога. Для того, щоб грамотно використовувати самостійну роботу в навчанні, потрібно враховувати психолого-педагогічну характеристику здобувачів початкової освіти.

Для проведення самостійної роботи на уроках математики велике значення мають дидактичні ігри, які допомагають без втручання вчителя

здобувати знання. На уроках бажано використовувати такі ігри, організація яких не вимагає від учителя багато часу на підготовку відповідного обладнання для інструктажу.

Метод проєктів у сучасній початковій школі втілює ідею індивідуалізації навчального процесу й розвиваючого навчання. Саме в процесах проєктної діяльності на уроках математики формуються міжпредметні (дослідницька, формування наукової картини світу) й ключові (вміння вчитися, інформаційно-комунікативна, соціальна, математична, загальнокультурна та ін.) компетентності. Саме проєкт дозволяє розкрити самостійність учня під час виконання поставлених завдань.

Слід зазначити, що ефективність самостійної навчальної діяльності на уроках математики забезпечується дотриманням певних умов. Самостійна робота може успішно здійснюватися тільки тоді, коли учень чітко розуміє мету роботи й у нього є прагнення до досягнення цієї мети. Успіх самостійної роботи на уроках математики обумовлюється також наявністю вже сформованих у процесі навчання практичних і розумових умінь і навичок, які потрібні для досягненні поставленої мети.

Успішний результат самостійної роботи буде тоді, коли здобувачі розуміють свої досягнення як результат самостійної діяльності. Велику роль в цьому відіграє аналіз учителем роботи учнів. Якщо вчитель спрямовує учнів на самоконтроль результатів своєї навчальної діяльності, то ця робота впливає на ефективність навчання.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків на 24 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної магістерської роботи становить 122 сторінки, з них 89 сторінок основного тексту. У списку використаних джерел подано 82 найменування, з них 6— іноземною мовою. Робота містить 3 таблиці, 4 рисунки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. І. Педагогіка: Навчальний курс для творчого саморозвитку. Центр інноваційних технологій. 2000. 23с.
2. Андрощук А.О. Рейтингова технологія оцінки знань в навчально-виховному закладі. Київ. №3. 2006. С.86-96с.
3. Біда О. А. Підготовка майбутніх учителів до організації самостійної роботи в сільській малокомплектній школі при викладанні дисциплін природничого спрямування URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/9/visnuk_4.pdf
4. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах. Тернопіль навчальна книга „Богдан”. 2006. 336с.
5. Бродський Я.С. Математика: Тести для самостійної роботи та контролю знань. Навчальна книга. Богдан. 2007.160с.
6. Буряк В. К. Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра. *Рідна школа*, № 9. 2001. С. 49-51.
7. Бухлова Н. В. Організація самоосвітньої діяльності учнів. Харків: Видавнича група Основа, 2013. 64 с.
8. Бухлова Н.В. Як навчити учня вчитися: поради та рекомендації. Київ: Шкільний світ, 2017. 128 с.
9. Вакуленко Н. Л. Самостійна робота та наукові дослідження школярів . *Англійська мова та література*. № 17(99).2015. С. 4-5.
10. Величко О. В. Шабель С.М.Проблемне навчання як засіб підвищення пізнавальної активності молодших школярів. *Таврійський вісник освіти*. № 1(45). Частина І. 2014. С. 191-192.
11. Волкова Н. П. Педагогіка: навч.посіб. Видавничий центр "Академія", 2002. 18с.

12. Гісь О. М., & Філяк. І. В. «Математика» підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах): Ч. 1. Харків: Вид-во «Ранок»,2021. 224 с.
13. Гісь О. М., & Філяк. І. В. «Математика» підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах): Ч. 2. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 230с.
14. Горлач, М.І. Філософія: Підручник / За заг. ред. Горлача М.І., Кременя В.Г., Рибалка В.В. К.Харків: Консум, 2000. 672 с..
15. Горностаєва З.Я . "Проблема самот. пізнавал. діял." *Відкрит. школа.* 1998. С.6-10.
16. Громцева А. (1983). Формування в учнів готовності до самоосвіти. К.1983.
17. Давидов В. В.Що таке навчальна діяльність. *Начальна школа.* №7. 1999. С. 12 – 18.
18. Данильчук О. М.Самостійна робота як фактор професійної підготовки студентів. *Вища освіта України: теоретичний та науково- методичний часопис.* 2,2013. 94–99.
19. Данієлян А.Я. Методика викладання математики в початковій школі: скорочений курс. Луганськ, 2014. 204 с.
20. Денісовець Г. Ф. Організація навчальної діяльності молодших школярів URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjL6Y_Xp7rUAhUrDMAKHfnQACsQFggtMAI&url=http%3A%2F%2Fjournals.uran.ua%2Findex.php%2F2307-4507%2Farticle%2Fdownload%2F35413%2F31548&usg=AFQjCNH8oigL9xOdJJIFgN3EX-kdCy0f5w&sig2=1aVweETHXGh_biVk (дата звернення 27.07.2022).
21. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.01.22)

22. Деснянська В.П. Самостійні роботи учнів 1–4 класів. *Початкова школа*. №8.2018. С. 44–45.

23. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник Київ: Академвидав, 2004. 351 с.

24. Дичковська, І.М. Основи педагогічної інноватики. Рівне, 2001. С.45-48.

25. Дідора М.І., & Ковальчук Т.Г., & Стельмах В.О. Умови формування самостійності молодших школярів. *Початкова школа*. №3. 2019. С. 15 – 16.

26. Дубравська Д.М. Основи психології: Навч. посібник. Львів: Світ, 2001. 280 с.

27. Єсіпов Б. Самостійна робота на уроках математики. К., 2010. С.6-10.

28. Загартовська Н. & Сірант Н. Умови формування самостійності учнів у ході навчання. II міжнародна науково-теоретична конференція «Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives» 06.05.2022. Вільнюс (LTU). С.119-120. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/view/06.05.2022/739>

29. Загартовська Н. Значення та призначення самостійної роботи у навчанні учнів. IV-а Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи» 5-6 травня 2022р., С.193-195. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/research/conferences>.

30. Загартовська Н. Забезпечення якості освіти: аспекти самостійної роботи у початковій школі. «Друга (II) Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічна освіта у світлі реформ і викликів». С.91-95. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/Zbirnyk-materialiv-22.pdf>.

31. Загартовська Н. Застосування самостійної роботи учнів початкової освіти у різних галузях знань. VII-а Всеукраїнська студентська наукова конференція «Сучасні погляди та актуальні проблеми педагогічної освіти». Львів 24 березня 2022. Збірник студентських наукових праць «Освітній альманах» [вступ. слово, упоряд., заг. редак. Наталії Мачинської]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 5. 63-69. 2022. URL:

https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/Osvitniy-almanakh_-5.-2022.pdf

32. Загартовська Н., & Сірант Н. Організація самостійної роботи на уроках математики в закладі початкової освіти. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. № 37. 2022. С.152-159.

33. Зоренко І.С. Використання самостійної роботи на уроках початкової школи. *Актуальні проблеми навчання самостійної роботи*. № 7. 2010. С. 289-299.

34. Кодлюк Я. Підручник для початкової школи: теорія і практика. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 288 с.

35. Козина М.Є. Математика 1 - 11 класи: нетрадиційні форми організації тематичного контролю на уроках. Луганськ: Учитель. 2016. 206с.

36. Кононко О.Л. Як виявити рівень самостійності учнів. *Початкова школа*. №1. 2019. С. 40 – 44.

37. Корнієнко Т.Л., Фіготіна, В.І. Тиждень математики в школі. Х.: Веста, 2009. 176 с.

38. Корсакова О. Формування в учнів досвіду творчої діяльності. Шлях освіти. №2. 2019. С. 35-39.

39. Кріт Н. В. Модель формування вмінь самостійної роботи учнів початкової школи з підручником математики. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки» Херсонського державного університету*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», В. LXIX. Том 1. 2016. С. 145-151.

40. Лернер І. Дидактичні основи методів навчання. К., 1981. 181с.

41. Листопад Н.П. «Математика» підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Ч.2. Київ. УОВЦ «Оріон». 2020. 128с.

42. Лищенко Г., & Гарнавська С., & Лищенко К. «Математика» підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти. Київ. Генеза, 2018. 147с.

43. Маркова І.С. Інтерактивні технології на уроках математики Х.: Основа, 2009. 126 с.
44. Марчук Л.Б. Самостійна робота як метод урізноманітнення навчальної діяльності учнів. *Рідна школа*. № 4. 2002. С. 84.
45. Мельник Ю. Самостійна робота у системі індивідуального навчання учнів сільських шкіл. *Рідна школа*. № 6.2002. С. 51.
46. Мірошник І. Проблема формування творчої самостійної діяльності учнів у педагогічній науці. *Світло*. №1. 2013. С. 10.
47. Мочай С.Н. Сприйняття нового матеріалу через систему вправ для самостійної роботи учнів. *Початкова школа*. №2. 2018. С. 32–38.
48. Національна доктрина розвитку освіти. URL: <https://rozhvytok-osvity.te.ua/natsional%CA%B9na-doktryna-rozvytku-osvity/> (дата звернення 27.07.2022).
49. Нестеренко Л.П. Диференційований підхід до організації самостійної роботи молодших школярів. *Освіта Донбасу*. №3. 2001.С. 52 – 56.
50. Оконь В. Введення у загальну дидактику. Переклад з польс. Вища школа.1990.
51. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посібник. за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ: А. С. К., 2011. 256 с.
52. Підручна М. Яценко І. Дидактичні ігри на уроках математики. Київ, 2000. С.65-68.
53. Пованда Г. Д. Формування загальнонавчальних умінь і навичок шляхом використання самостійної роботи молодших школярів. *Початкова школа*. № 5. 2012. С. 56-61.
54. Пованда Г.Д.Формування загальнонавчальних умінь і навичок шляхом використання самостійної роботи молодших школярів. *Початкова школа*. №5.2012. С. 56–61.
55. Покась Л. А., Сльоза Н.В. Формування умінь самостійної роботи з електронним підручником при вивченні математики. *Проблеми сучасного*

підручника: зб. наук. Праць. К.: Педагогічна думка, Вип. 15. Ч.2. 2015. С. 160-169.

56. Пометун О.П. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: Видавництво А.С. К., 2004. 192с.

57. Потехова О.М. Освітні технології: Навчально-методичний посібник, К.:А. С. К, 2014. 256с.

58. Рибак Г. А. Технологія уроків узагальнення і систематизації знань, умінь і навичок у процесі викладання математики. Х.: Вид. група «Основа»,2005.

59. Савченко О. Я.. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: монографія. Київ : К. І. С., 2017. С. 34-47.

60. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. К.: Абрис, 1997. 256с.

61. Скворцова С. & Онопрієнко О. Математика : підручник для 1 класу закладу загальної середньої освіти. Ранок, 2018. 144с.

62. Скворцова, С.О. Онопрієнко, О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок»,2018. 352 с.

63. Скворцова, С.О., Онопрієнко, О.В.Нова українська школа: Методика навчання математики у 3-4 класах закладах загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/navchalno-metodichn-posbniki/dlya-pedagogchnikh-pratsvnikv/navchalno-metodichniy-posbnik-nova-ukranska-shkola-metodika-navchannya-matematiki-u-3-4-klasakh-zakladv-zagalno-seredno-osvti-na-zasadakh-integrativnogo--kompetentnsnogo-pdkhodv/> (дата звернення 22.01.22).

64. Слєпкань З. І. Психолого-педагогічні та методичні основи розвивального навчання математики . Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. с. 19.

65. Солдатенков М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності: *Монографія*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. с. 20.
66. Стадник Є.І. Організація самостійної роботи в класі-комплекті. *Початкова школа*. №12. 2016. С. 48–49
67. Стеців Л. І. Реалізуємо метод проєктів. *Директор школи*. № 40(376).2015. 40 с.
68. Стрілець С.І. Методика викладання математики в початкових класах у таблицях і схемах: навч.-метод. посіб. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2012. 104с.
69. Сухомлинський В.О. Вибрані твори у п'яти томах, т. 1. К., Радянська школа, 1976. С.99.
70. Тимченко О.Т. Самостійна робота як дидактична категорія. *Педагогіка і психологія*. №3-4.2020. С. 64 – 68.
71. Трубочова С. Організація самостійної роботи учнів у процесі засвоєння нових знань. *Педагогіка і психологія*. №4.2018. С. 79 – 95.
72. Трубочова С. Роль методів самостійного набуття знань в організації пізнавальної діяльності учні. *Рідна школа*, № 1.2011. С. 27.
73. Ушинський К. Внесок К. Д. Ушинського, В. В. Половцева, В. П. Вахтерова, Л. С. Севрука, І.І. Полянського та інших в розвиток методики викладання. URL: <http://um.co.ua/10/10-15/10-159231.html> (дата звернення 27.07.2022).
74. Федоренко І.Т. Формування самостійності учнів у навчально-виховній роботі школи. *Початкова школа*. № 12. 2019. С.15-20.
75. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: Навчальна книга.Богдан, 2007. 232 с.
76. Янченко О. Я. Формування у молодших школярів умінь працювати з підручником: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед.: спец. 13.00.09 / Інститут педагогіки АПН України. К., 2006. 24 с.

77. A Common European Framework of Reference for Languages Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg, 2001. 264 p.

78. Bolguis S. and Voeten M. J. M. To independent learning in primary schools; what teachers do? Teaching and education of teachers. Oxford: Elsevier Science Ltd, 17 (7). 2001. P. 837–855.

79. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching./H. D. Brown – New Jersey: Prentice Hall, 2015. 285 p.

80. Coombe Ch. A Practical Guide to Assessing English Language Learners. The University of Michigan Press, 2007. 202 p.

81. Marcou A and Phillippou G Motivational beliefs, self -regulated learning and mathematical problem solving. ULR: <https://www.emis.de/proceedings/PME29/PME29RRPapers/PME29Vol3MarcouPhillippou.pdf>.

82. Vaughan J. L., Estes T. H. Reading and Reasoning Beyond the Primary Grades. Boston: Allyn and Bacon Inc., 2016. 289 p.

